

אוניברסיטת בר-אילן, הפקולטה למשפטים

דיני חקיקה – 99-523-01

ד"ר איתי בר-סימן-טוב

תשע"ה, סמסטר א'

מבחן מועד א'

משך הבחינה: שלוש שעות.

יש לכם/ן הרבה זמן. אנא קראו את השאלות וחשבו עליהן לפני שאתם/ן מתחילים/ות לכתוב את התשובה. הקפידו להשיב רק על מה שנשאלתם ולכתוב בצורה ממוקדת ולא לחרוג ממגבלת השורות.

המבחן בחומר סגור.

שאלה 1 (50%) (עד שלושה עמודים)

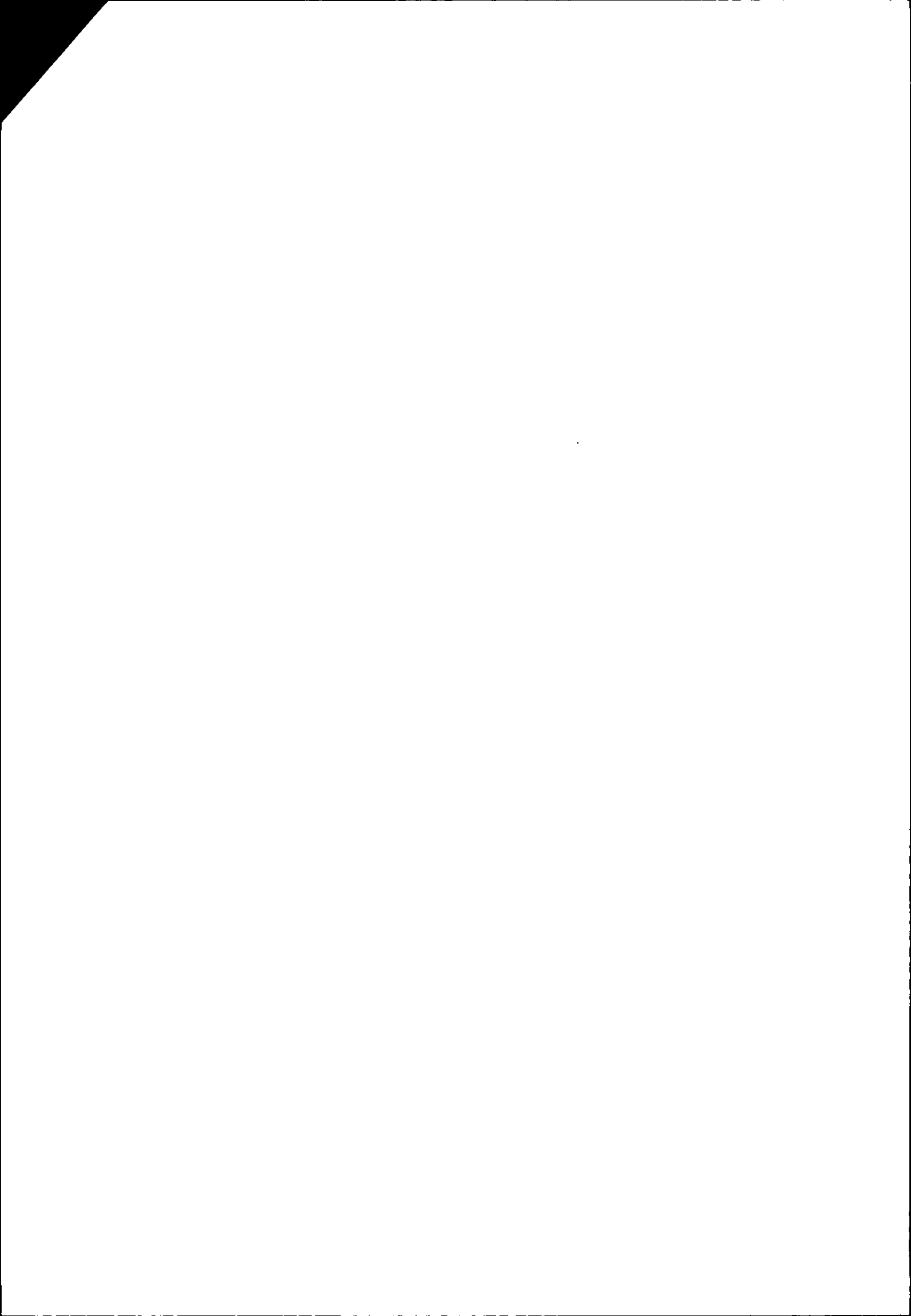
חבר הכנסת כהן, חבר כנסת מטעם סיעת "האחר הוא האחר", מעוניין לעגן בחוק את זכותו של כל בית ספר להפריד בין תלמידים ספרדים לתלמידים אשכנזים וכן בין קבוצות אלו לבין תלמידים אתיופיים. לפיכך הוא מתכוון להגיש מחר הצעת חוק פרטית המורה:

1. כל רשות מרשויות השלטון חייבת לכבד את הזכות של כל בית ספר להפריד בין תלמידים ספרדים לתלמידים אשכנזים וכן בין קבוצות אלו לבין תלמידים אתיופיים.
2. אין לנקוט שום סנקציה, בין פלילית, מנהלית או תקציבית, נגד בית ספר הבוחר לממש את הזכות המנויה בסעיף 1.
3. משרד החינוך יקצה 20 מיליון ₪ על מנת לאפשר לבתי הספר המעוניינים בכך להקים מבנים שיאפשרו את הפרדה האמורה בסעיף 1.

יצוין כי לפני שלושה חודשים דחתה הכנסת כבר בקריאה הטרומית הצעה דומה של חה"כ כהן, אלא שההצעה הקודמת שונה מהנוכחית בכך שההצעה הקודמת דרשה ממשד החינוך להקצות 100 מיליון ₪, בעוד שהצעה זו דורשת רק 20 מיליון. לאור זאת, ולאור הצטרפותה של סיעת "האחר הוא האחר" לקואליציה – שבזכותה אף מונה כהן לסגן שר החינוך – לפני חודש, מאמין חה"כ כהן שהפעם יצליח להעביר את ההצעה.

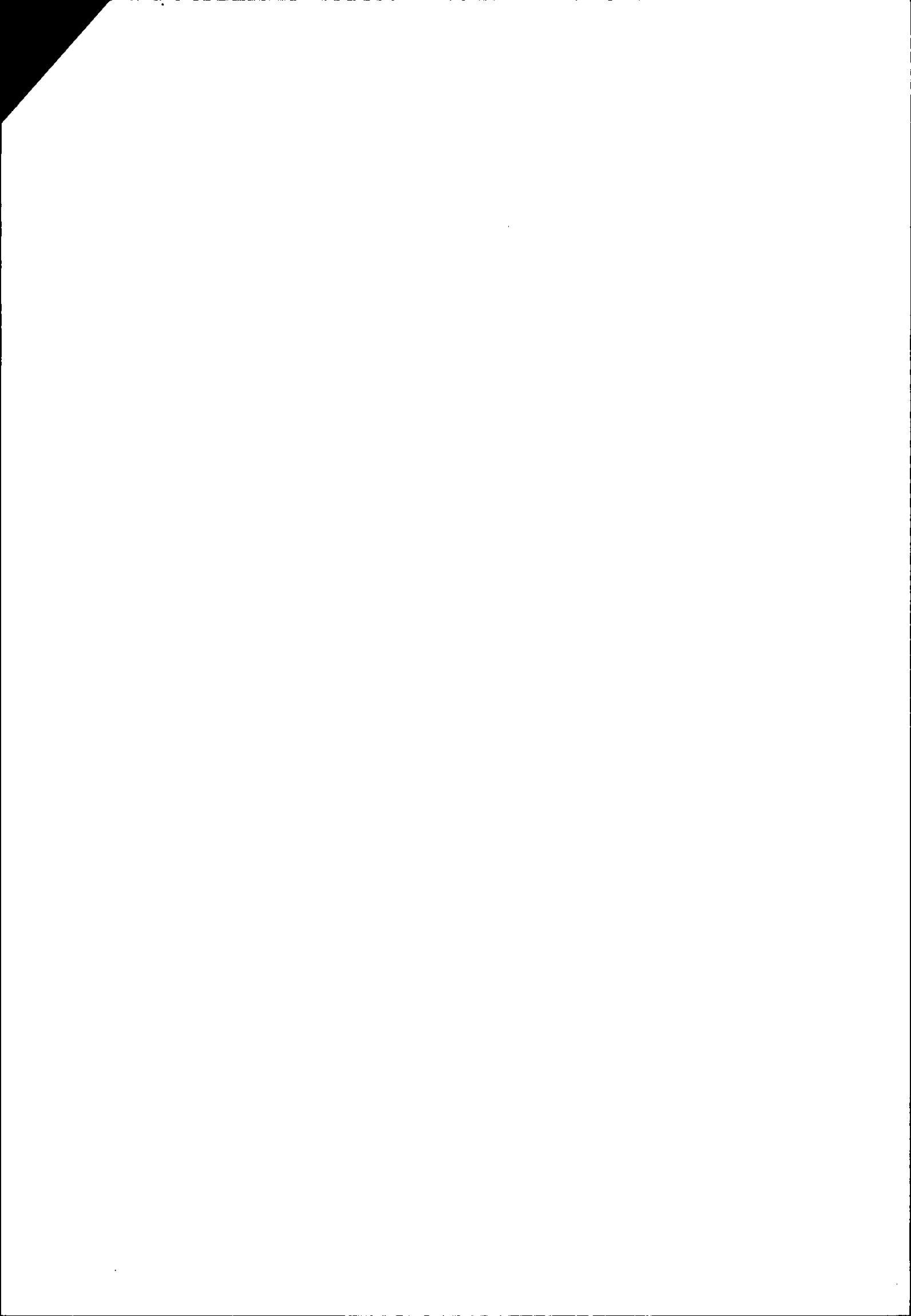
מנגד, חברת הכנסת לוי ממפלגת האופוזיציה "עולים לשוויון" מעוניינת לסכל הצעה זו בכל דרך חוקית אפשרית. היא פונה אליך, כמומחה/ית בדיני חקיקה, בבקשה לחוות דעת המפרטת ומנתחת את כל הכלים שמעמידים דיני החקיקה למניעת, עיכוב או הכבדה על היכולת של חה"כ כהן לקדם את יוזמת החקיקה שלו. בחוות הדעת יש להתייחס לטיעונים לכאן ולכאן.

על חוות הדעת להתמקד אך ורק בניתוח דיני החקיקה הקיימים. לפיכך, אין צורך בדיון תיאורטי או דיון נורמטיבי בדיני החקיקה הרצויים וכו'. כמו כן, אין צורך לדון באפשרות של עתירה לבג"ץ ובכל נושא הביקורת השיפוטית (בין אם ביקורת השיפוטית על תוכן החוק ובין אם ביקורת שיפוטית על ההליך).

שאלה 2 (50%)

- (א) מהם עקרונות היסוד של הליך החקיקה שנקבעו בפסיקה? (5 נקודות) (**עד ארבע שורות**)
- (ב) אלו מבין העקרונות הללו נובע מ- (או לפחות זוכה לעיגון מסוים) בדיני החקיקה הפורמאליים הקיימים ואלו מהווים חידוש של הפסיקה? (10 נקודות) (**עד חצי עמוד**)
- (ג) מהו הבסיס העיוני או ההצדקות עליהן מבסס בית המשפט את עקרון היסוד שמהווה את החידוש המשמעותי ביותר של פסק הדין? (ניתן להתייחס הן להנמקה בפסק הדין הרלוונטי הן לטיעונים שנדונו בשיעור) (15 נקודות) (**עד עמוד**)
- (ד) האם ניתן לדעתך להכיר בעקרונות יסוד נוספים? אם כן, אלו עקרונות? (ניתן להתייחס הן לחומרי הקריאה, הן לטיעונים שנדונו בשיעור) (15 נקודות) (**עד עמוד**)

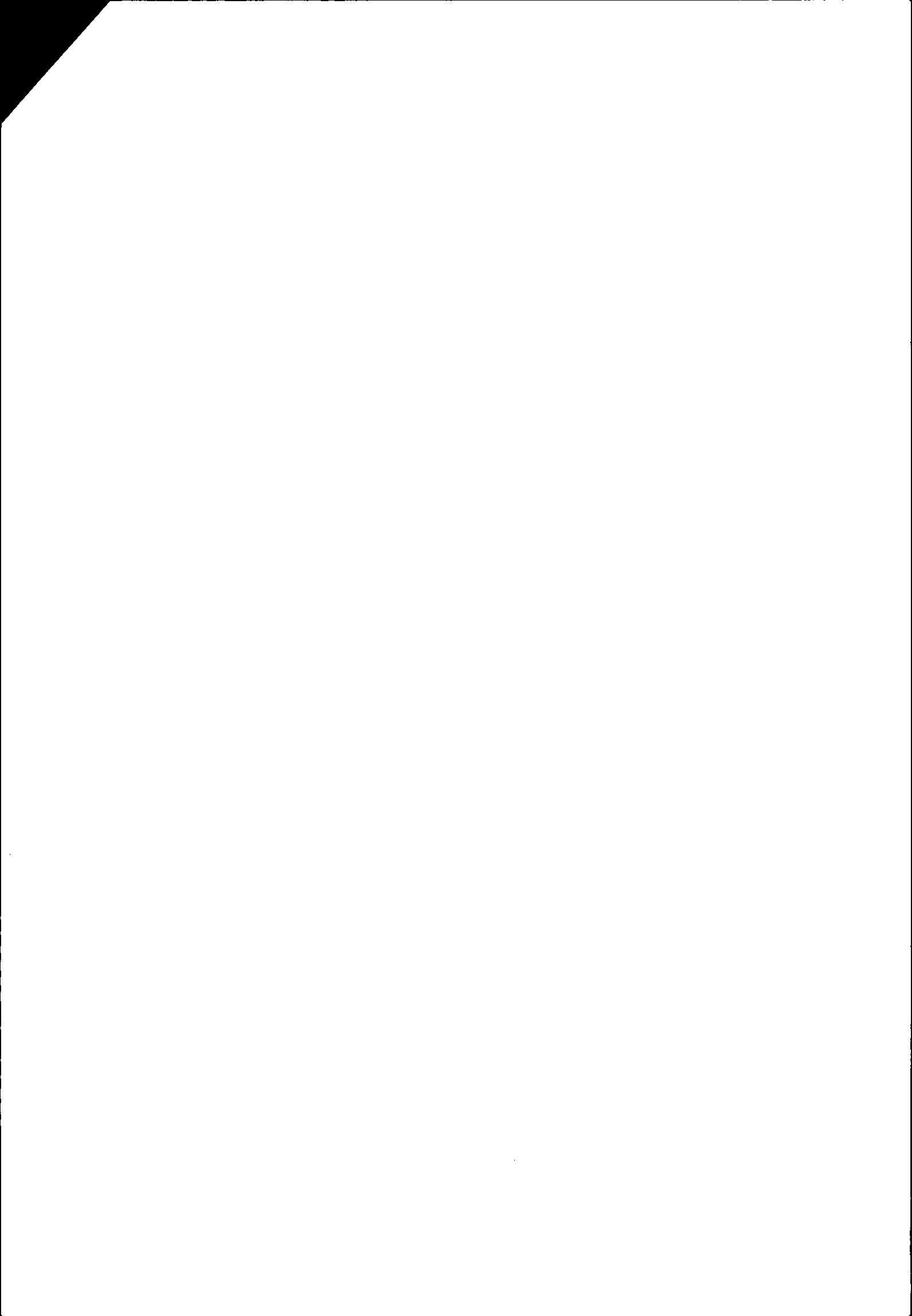

אוניברסיטת בר-אילן, הפקולטה למשפטים

דיני חקיקה, 99-523-01, תשע"ה

רשימת קריאה ממוקדת למבחן:

- I. תיאוריות על הליך החקיקה והתנהגות מחוקקים**
- א. תיאוריות הליכות
1. William N. Eskridge et al., Legislation and Statutory Interpretation 68-69, 72-73, 77-81 (2000)
 2. איתי בר-סימן-טוב, דיני החקיקה, עיוני משפט ל"ז (עתיד להתפרסם, 2014), פרק ג(3), זמין ב- http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2409765
- ב. תיאוריית הבחירה הציבורית
1. עמיחי כהן, הבחירה הציבורית ופרשנות תכליתית, משפט וממשל 11(1) 317, 319-323 (2007)
 2. איל בנבנשתי, ביקורת שיפוטית וכשלי הדמוקרטיה: על פערי המידע והדרכים השיפוטיות לצמצום, עיוני משפט לב 277, 282-285 (2010)
- ג. תיאוריות מוסדיות ו-Positive Political Theory
1. Eskridge et al. 97-100, 102-104
- הרות:
2. Daniel B. Rodriguez & Barry R. Weingast, *The Positive Political Theory of Legislative History: New Perspectives on the 1964 Civil Rights Act and Its Interpretation*, 151 U. PA. L. REV. 1417, 1431-40 (2003)
- II. הדינים המסדירים את הליך החקיקה: הדין המצוי**
- א. הכללים הפורמליים
1. חוק-יסוד: הכנסת, סעיפים 1, 19, 24, 25, 27, 28
 2. תקנון הכנסת, חלק ז' (סעיפים 74-99)
 3. תזכיר חוק יסוד: החקיקה (2012)
- ב. עקרונות היסוד של הליך החקיקה
1. בג"צ 4885/03 ארגון מגדלי העופות בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד נט(2) 14, 43-50 (פס' 18-24)
- III. דיני הליך החקיקה: היבטים נורמטיביים ותיאורטיים**
- א. תכליות דיני החקיקה
1. איתי בר-סימן-טוב, דיני החקיקה, עיוני משפט ל"ז (עתיד להתפרסם, 2014), פרק ג, זמין ב- http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2409765
- ב. מהתפיסה של המחוקק הכל-יכול לתפיסה של שלטון החוק במחוקק

1. Ittai Bar-Siman-Tov, *Legislative Supremacy in the United States?: Rethinking the Enrolled Bill Doctrine*, 97 GEO. L. J. 323, 364-72(2009)
2. סוזי נבות, עשרים שנה למבחן 'שריד': עיון מחודש בפיקוח השיפוטי על הליכים פרלמנטריים, מחקרי משפט יט (תשס"ב-תשס"ג) 721, 746-747, 750-751, 754-757, 768-775 (לקרוא רק החלקים הקשורים לדין הישראלי ולהתעלם מהחלקים שעוסקים בספרד בעמודים אלו)

IV. ביקורת שיפוטית על הליך החקיקה

- א. ביקורת שיפוטית לאחר סיום הליך החקיקה
 1. בג"צ 4885/03 ארגון מגדלי העופות בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד נט(2) 14, 39-57 (פס' 15-31)
 2. רובינשטיין ומדינה, 250-252, 727-731
- רשות:
3. בג"צ 975/89 נמרודי נ' יו"ר הכנסת, פ"ד מ"ד מה(3) 154
4. בג"ץ 5131/03 ליצמן נ' יושב-ראש הכנסת, פ"ד נט(1) 577
5. בג"ץ 1139/06 ארדן נ' יושב ראש ועדת הכספים (טרם פורסם, 12.12.06)

V. חקיקה פרטית והזכות להציע הצעות חוק

- א. הזכות להציע הצעות חוק והמגבלות עליה
 1. תקנון הכנסת, ס' 74-77, 93, 96, 99
 2. חוק יסוד: משק המדינה, ס' 3ג.
 3. חוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985, ס' 39א.
 4. בג"צ 742/84 כהנא נ' יו"ר הכנסת, פ"ד לט(4) 85
 5. בג"צ 669/85 כהנא נ' יו"ר הכנסת, פ"ד מ(4) 393, 397-400
- רשות:
6. רובינשטיין ומדינה, 731-738
7. סוזי נבות, הצעת החוקה: שלוש הערות על פרק הכנסת, משפט וממשל י" (תשס"ז) 593, 604-613

ב. היקף החקיקה הפרטית – תיאור והערכה נורמטיבית

1. חן פרידברג, טיוב תהליך החקיקה בכנסת, המכון הישראלי לדמוקרטיה, ע' 1-2, 4-8, 12-13, http://www.idi.org.il/events1/government_forum/Documents/tyuv%20hakika.pdf
2. ענת מאור, כיצד אירעה הצמיחה הדרמטית בחקיקה הפרטית בישראל, 1992-2006?, המשפט יב 363, 374-375, 391-393 (2007).

VI. חוק ההסדרים

1. בג"צ 4885/03 ארגון מגדלי העופות בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד נט(2) 14, 32-37, 50-52, 54-55, 56-57 (פס' 6-12, 25-26, 29, 31)

